

Wyrok z dnia 12 sierpnia 1998 r.

II UKN 174/98

Zmniejszenie przez sąd drugiej instancji obowiązku naprawienia szkody ze względu na to, że powód przyczynił się do powstania choroby nowotworowej krtani, przez nałogowe palenie papierosów, nie stanowi naruszenia art. 362 i 445 KC.

Przewodniczący SSN: Barbara Wagner, Sędziowie S.N. Teresa Romer (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 sierpnia 1998 r. sprawy z powództwa Mieczysława N. przeciwko Państwowemu Domowi Dziecka [...] w S.-Z. o odszkodowanie i rentę wyrównawczą, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 20 listopada 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację i nie obciążył powoda Mieczysława N. kosztami postępowania w sprawie.

U z a s a d n i e

Powód Mieczysław N. wniósł o zasądzenie od pozwanego Państwowego Domu Dziecka [...] w S.-Z. odszkodowania w wysokości 30.000 zł oraz renty wyrównawczej w kwocie po 450 zł miesięcznie począwszy od 20 lipca 1993 r. Powództwo uzasadnił swoją pacą w kotłowni pozwanego. Prace wykonywał w warunkach szkodliwych dla zdrowia, co przyczyniło się do rozwoju choroby nowotworowej krtani.

Pozwany Dom Dziecka wniósł o oddalenie powództwa, twierdząc, iż choroba powoda nie pozostaje w związku z warunkami pracy jakie panowały w kotłowni.

Wyrokiem z dnia 28 maja 1997 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie oddalił powództwo ze względu na brak winy pozwanego w wystąpieniu u powoda choroby nowotworowej oraz brak bezpośredniego związku

przyczynowego pomiędzy warunkami środowiskowymi w miejscu pracy a chorobą nowotworową, przy uwzględnieniu krótkiego okresu zatrudnienia powoda u pozwanego.

Od wyroku Sądu Wojewódzkiego powód złożył apelację. Twierdził, że zebrany materiał dowodowy w pełni uzasadnia jego żądanie.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 20 listopada 1997 r., uznał apelację za częściowo zasadną i zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż ustalił, że powód w 50% przyczynił się do powstania uszczerbku na zdrowiu. Zasądził od pozwanego na rzecz powoda 2.500 zł z ustawowymi odsetkami od 7 września 1994 r. oraz od tej samej daty 200 zł miesięcznie tytułem renty wyrównawczej, w pozostałej części apelację oddalił. Powód zaskarżył kasacją ten wyrok zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 362 KC oraz niewłaściwe zastosowanie art. 445 § 1 KC, a także naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść orzeczenia (art. 233 § 1 KPC) i wniósł o jego zmianę, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwany w odpowiedzi na kasację wniósł o oddalenie kasacji jako nieuzasadnionej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Nieuzasadnionym jest zarzut kasacji naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa materialnego - art. 362 KC przez błędną wykładnię tego przepisu oraz art. 445 § 1 KC przez jego niewłaściwe zastosowanie. Wnoszący kasację powołał się wprawdzie na naruszenie tych przepisów, ale w uzasadnieniu nie wskazał na czym miała polegać błędna wykładnia art. 362 KC i niewłaściwe zastosowanie art. 445 § 1 KC. Kasacja sprowadza się do polemiki z ustaleniami Sądu drugiej instancji i poprzez kwestionowanie ustalonych przez ten Sąd faktów oraz wniosków do jakich Sąd Apelacyjny doszedł na podstawie swoich ustaleń - zarzuca temu Sądowi przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, prowadzące do obniżenia należnego powodowi odszkodowania.

Naruszenie prawa przez błędną jego wykładnię polega na błędnym zrozumieniu treści lub znaczenia normy prawnej lub na błędnym przyjęciu bądź zaprzeczeniu związku jaki zachodzi między faktem ustalonym w toku postępowania a normą

prawną. Taka sytuacja w zaskarżonym wyroku nie występuje. Sąd Apelacyjny częściowo uwzględnił apelację powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który powództwo w całości oddalił. Sąd ten, na podstawie postępowania dowodowego, w tym opinii biegłych lekarzy przyjął, że proces chorobowy rozpoczął się jeszcze przed podjęciem przez powoda pracy u strony pozwanej, a ponadto, duży wpływ na powstanie tego procesu miało palenie papierosów. Sąd Wojewódzki podkreślił, że u powoda nie stwierdzono choroby zawodowej. Sąd Wojewódzki przyznał, że warunki w jakich powód świadczył pracę u pozwanej były szkodliwe dla zdrowia. Odwołując się do opinii biegłych lekarzy, którzy wykluczyli możliwość powstania choroby powoda w czasie jego pracy u pozwanego, Sąd Wojewódzki przyjął, że pozwany nie ponosi winy za powstanie tej choroby. Sąd ten uznał, że również trudno jest przyjąć pośredni związek między pracą powoda u pozwanego a przebiegiem procesu chorobowego, aczkolwiek biegli nie wykluczyli prawdopodobieństwa wpływu warunków pracy u pozwanego na przyspieszenie procesu chorobowego.

Sąd Apelacyjny, wobec wykluczenia u powoda choroby zawodowej, powołał uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, z dnia 4 grudnia 1987 r., III PZP 85/86 (OSNCP 1988 nr 9, poz. 109), którą nadano moc zasady prawnej, a którą wprowadzono pojęcie „choroby pracowniczej”.

Sąd Apelacyjny odwołując się do tej uchwały podkreślił, że dla uzyskania roszczeń odszkodowawczych od pracodawcy, pracownik powinien udowodnić, iż związek między rozpoznany schorzeniem a warunkami pracy jest co najmniej prawdopodobny. Na podstawie ustaleń dokonanych przez Sąd Wojewódzki, Sąd Apelacyjny przyjął, że związek taki w przypadku powoda występuje.

W ocenie Sądu Apelacyjnego z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego - Sąd Wojewódzki wyciągnął błędne wnioski co do braku odpowiedzialności pracodawcy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w ustalonym stanie faktycznym pracodawca ponosi odpowiedzialność na zasadzie art. 415 KC, a ponieważ szkoda powstała na osobie, jej zakres określają art. 444 i 445 KC.

Wobec kategorycznej opinii biegłych co do wpływu nikotynizmu na rozwój choroby, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 362 KC zmniejszył obowiązek naprawienia szkody o 50%.

Zgodnie z treścią tego przepisu, jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

W tych okolicznościach, jak to już Sąd Najwyższy nadmienił, w początkowej części rozważań, nie można podzielić zarzutu kasacji co do naruszenia art. 362 KC przez Sąd drugiej instancji. Zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie dominuje pogląd, że samo istnienie normalnego związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem się poszkodowanego a powstałą szkodą jest wystarczającą podstawą dla podjęcia procesu badania zasadności zmniejszenia należnego odszkodowania.

Istnieje natomiast różnorodność poglądów co do tego, czy samo ustalenie przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody prowadzi automatycznie do obowiązkowego zmniejszenia odszkodowania.

Nie ma natomiast różnorodności poglądów w kwestii, że ustalenie faktu przyczynienia się poszkodowanego do powstania lub zwiększenia szkody w żadnym przypadku nie prowadzi do całkowitego zniesienia obowiązku odszkodowawczego.

Przeważa w doktrynie i orzecznictwie pogląd, że konieczność zmniejszenia odszkodowania występuje wszędzie tam, gdzie poszkodowany mimo braku winy zachował się obiektywnie nieprawidłowo (uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 20 września 1975 r., III CZP 8/75, OSNCP 1976 Nr 7-8, poz. 151).

Zmniejszenie odszkodowania następuje stosownie do okoliczności.

Tak też postąpił Sąd Apelacyjny zmniejszając obowiązek odszkodowawczy powodowi. Zasądzenie zadośćuczynienia na podstawie art. 445 KC ma charakter fakultatywny. Dla oceny krzywdy stanowiącej podstawę zasądzenia zadośćuczynienia stosuje się przyczynienie poszkodowanego do szkody.

Dlatego też, w okolicznościach sprawy, nie można Sądowi drugiej instancji zarzucić, tak jak to uczyniono w kasacji, naruszenia przepisów art. 362 i 445 KC przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie.

Nie jest także uzasadniony zarzut naruszenia art. 233 § 1 KPC w sposób, który miał wpływ na treść orzeczenia.

Sąd Apelacyjny ustalając, że powód rozpoczął pracę u pozwanego już w toczącym się procesie nowotworowym krtani, oraz że palił nałogowo papierosy, powołał się na jednoznaczną w tej mierze opinię biegłych lekarzy sądowych, którzy dysponowali dokumentacją lekarską.

Ustaleniom Sądu nie można zarzucić przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów, a w konsekwencji naruszenie art. 233 § 1 KPC. Takich samych ustaleń dokonał Sąd Wojewódzki, który z tych ustaleń wysnuł mniej korzystne dla powoda wnioski oddalając powództwo.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy uznał, że kasacja nie ma uzasadnionych podstaw i na mocy art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====